

Ramesh Mishra:

**Samhälle och socialpolitik
– teoretiska perspektiv
på välfärden**

Under perioden från andra världskrigets slut och några decennier framåt skedde i många länder en kraftig utbyggnad av den offentliga sektorns åtgärder vad gäller utbildning, sjukvård, bostäder och försörjningstrygghet. Man har allmänt kommit att tala om välfärdssamhället och välfärdsstaten. Vad ligger bakom utvecklingen och hur kan den förklaras? Frågorna kan förvisso ställas. Ramesh Mishra, med sociologisk skolning, tar upp dem i första

delen av *Samhälle och socialpolitik – teoretiska perspektiv på välfärden*, (Rabén & Sjögren, Kristianstad, 244 s.) Författaren vänder sig till fem olika litteraturer som granskas kritiskt.

Inom ämnet "social administration" som är etablerat i Storbritannien studeras olika sociala problem och deras lösning med hjälp av i huvudsak offentliga åtgärder. Mishra karakteriserar ämnet som snarare ett forskningsfält än en vetenskapsgren eller disciplin. I dess tradition har uppmärksamheten riktats i första hand på nationella problem och tillvägagångssätt. Angreppssättet är ingripande och föreskrivande. Man begagnar sig av en empirisk metod eller inriktar sig huvudsakligen på välfärdens faktiska omständigheter. I Sverige har motsvarande ämne saknats vid universiteten. Platsen kommer kanske att fyllas av det nya som fått namnet "socialt arbete" tillskapat efter det att socialhögskolorna införlivats i den nya högskolan.

I en uppmärksam essä publicerad 1950 tog T S Marshall upp de medborgerliga rättigheterna som bestående av tre element – civila, politiska och sociala. Marshall följde rättigheternas utveckling i England fram till mitten av 1900-talet. I motsats till de andra två, som tillvuxit i mer eller mindre jämn takt, har de sociala rättigheterna genomgått en brokig utveckling. Men till skälen härtill får man ingen vagledning.

Medan den medborgarrättsliga synen betonar politikens roll i samband med välfärdsutvecklingen understryker en annan litteratur industrialiseringens. John Kenneth Galbraith uttrycker i *Den nya industristaten* tankegången med: "I och med att man sagt ja till den moderna industrin är mycket av vad som händer oundvikligt". Skillnader i socialpolitik mellan olika länder under industrialiseringens tidigare skeden förklaras med hjälp av de dominerande eliternas eller samhällsklassernas och deras ideologiers beskaffenhet. Industrialismens behov under mer avancerade skeden är sådant att alla samhällen blir tvingade att begagna sig av liknande lösningar. Resultatet är inte att industrisamhällena blir lika, men skillnaderna minskas markant. Dragen av ound-

het gör att denna litteratur knappast attraherar den som ser socialpolitik som i huvudsak fråga om val och värden.

I den funktionalistiska litteraturen ses utvecklingen som en växelverkan mellan differentiering och integration. Slakten är den institution som ligger till grund för välfärd i primitiva samhällen. Specialiseringen i industriellt utvecklade länder medför att det offentliga och företag fyller uppgifter som i primitiva samhällen fyllts av slakten. Samtidigt har välfärdsinstitutionerna en integrerande funktion – de ökar sammanhållningen inom samhället.

Karl Marx författarskap behandlade inte i större grad det som i dag kallas välfärdssamhälle – undantag är arbetarskyddslag som stiftades i England. Men under främst 1970-talet framkom en litteratur i den marxistiska traditionen som berör välfärdssamhället. Där ses den statliga socialpolitiken oftast som en borgerlig reaktion på en radikal socialism, som ett slags rationalisering och byråkrativering av kapitalismen.

Bokens andra del rymmer verklighetsbeskrivningar. Dessa avser både kapitalistiska och socialistiska samhällen. Ett sympatiskt drag med framställningen är grundliga hänvisningar till ifrågavarande litteratur. Men värdet av att på så sätt få en guidning i litteraturerna blir inte vad det kunde ha varit. Boken kom nämligen på originalspråket första gången 1977. Även om den svenska upplagan bygger på en senare, brister referenserna i aktualitet.

Bristen på aktualitet är onekligen något störande i kapitlet med verklighetsbeskrivningar. Behållningen av dessa blir därför av samma karaktär som av en några dagar gammal dagstidning: Man får reda på en del av intresse, men undran om vad som hänt mellan textens färdigställande och läsningen inställer sig odiskutabelt. Men denna invändning skall inte skymma att boken nog ändå kan fylla ett behov för en av socialpolitiska frågor intresserad svensk läsekrets.

Ekon dr Björn Gustafsson
Nationalekonomiska institutionen
Göteborgs universitet